

CONSECINȚELE ESTIMATE ALE ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Mihai PATRAȘ

Catedra Finanțe și Bănci

The present article illustrates the probable consequences of the future adherence of RM to EU, based on the analysis of the real consequences of the adherence of various European states to the Common Market (founded in 1957), which evolved into the actual European Union (EU).

The article puts emphasis on at least 10 consequences of this kind, with necessary arguments, each of them being of a special importance for the ascending evolution of RM's economy and its whole population.

Formarea Uniunii Europene (UE) reprezintă, după noi, unul dintre cele mai importante rezultate benefice ale omenirii, în primul rând ale popoarelor Europei, din ultimele două milenii. Chiar dacă putem găsi și anumite similitudini în istorie, totuși UE este o construcție unică și fără precedent de state, o uniune în care fiecare popor/țară europeană a dorit și/sau dorește să fie și să aibă parte. Din 2004 UE este cel mai mare pol economic mondial, devansând SUA după mărimea absolută a Produsului Intern Brut (PIB) cu peste 3% în acel an. Ulterior decalajul a crescut în favoarea UE: în 2005 devansarea a depășit 5%.

De aceea, decizia unanimă a Parlamentului Republicii Moldova (din 2005) privind integrarea noastră în UE a fost mai mult ca firească, deși întârziată, de exemplu, comparativ cu Țările Baltice, statele Europei Centrale și ale celei de Est (ECE). „Lungimea drumului” spre UE, durata tratatelor respective variază de la o țară la alta. De exemplu, Turcia a inițiat acest proces încă în anul 1962 și până în prezent (după cca 46 ani de la înaintarea solicitării) încă nu a reușit să obțină calitatea de stat membru. În schimb, alte țări mici (Slovenia, Estonia, Lituania, Letonia, Slovenia etc.) au reușit acest lucru doar în câțiva ani. Rezultatele aderării acestora chiar după 3-4 ani sunt de invidiat. PIB-ul per capita al acestor state devansează cu mult (cu 50-100%) cel atins în Federația Rusă, numită anterior „prima printre egale” (în cadrul ex-URSS, iar acum în CSI). De exemplu, conform datelor BM, în 2005 venitul național brut pe locuitor (la PPC) a constituit în FR 10640 dol., în timp ce în Letonia – 13480, în Lituania – 14220, în Slovenia – 15760, în Slovenia – 22160 dol. SUA etc. În anii următori decalajele corespunzătoare au sporit. Pe de altă parte, toate țările în cauză (membre ale UE) au depășit cu mult nivelul maxim de dezvoltare de până la trecerea la noile relații economice. Majoritatea țărilor din spațiul CSI în fond încă nu au reușit acest lucru. Există doar câteva excepții, bazate pe dezvoltarea extensivă curentă a industriei primare (extractive). De exemplu, Azerbaidjanul a avut cele mai mari ritmuri de dezvoltare economică – urmare a extracției rapide a hidrocarburilor în ultimii ani, și, în consecință, a depășit nivelul maxim de dezvoltare de până la etapa de tranziție.

Accelerarea aderării Republicii Moldova la UE ar avea doar consecințe pozitive*. Acestea, după noi, vor fi atât imediate, cât și pe termen mediu și lung. De exemplu, aderarea în 2009 a Republicii Moldova ar putea avea, începând chiar imediat sau cu anul 2010, urmări benefice și semnificative pentru întreaga populație, pentru absolut toți cetățenii ei, precum și pentru vecinii săi.

1. Aderarea la UE schimbă automat în bine (și încă până la aderare) statutul regional și european al Republicii Moldova. În opinia noastră, după importanța sa, evenimentul în cauză poate/va putea fi comparat doar cu adoptarea Declarației Suveranității (23 iunie 1990) și Declarației de Independență (27 august 1991), posibil chiar mai semnificativ. Dacă acestea din urmă au avut (ori au) o semnificație preponderent politică, **cu posibilități majore potențiale externe**, dar nevalorificate încă pe parcursul a aproape două decenii, atunci integrarea în UE va avea, **în primul rând, consecințe economico-financiare semnificative, rapide și evident palpabile** de către întreaga populație, indiferent de vârstă, etnie, stare socială etc. Moldova nu ar trebui „să inventeze” mai multe lucruri, ci doar să se conformeze normelor existente ale UE. Dacă actualmente

* Specificăm că, teoretic, se consideră că integrarea în UE reprezintă și o pierdere a unei părți de suveranitate. Raportat însă la noi, nu considerăm că poate fi mai puțină suveranitate în UE, decât avem acum (divizarea teritorială forțată din exterior și lipsa controlului de către organele statului asupra unei părți a țării, precum și a economiei).

Moldova este adeseori confundată cu (insulele) Maldive, din Oceanul Indian, atunci aderarea la principala formațiune de state din lume ar readuce-o firesc în Europa. Orice persoană cu un nivel mediu de pregătire economico-geografică cunoaște UE și țările membre ale acestei comunități. Evident, se va schimba atitudinea și tratamentul Republicii Moldova ca stat din partea oricăror terți. Estonia, cu o populație de 4 ori și ceva mai mică decât Republica Moldova, are un rating european și internațional superior celui deținut de Moldova anume datorită faptului că este membră a UE.

2. Obținerea statutului de țară membră a UE ar însemna redobândirea *de iure* a cetățeniei europene cu diverse consecințe, în exclusivitate, favorabile. Pentru cetățenii noștri deja aflați în Vest (conform diferitelor sondaje/estimări, cca 350-400 mii persoane) aceasta ar însemna o posibilă întoarcere nestingherită acasă, respectiv, plecarea înapoi la locul de muncă provizorie în oricare țară membră a UE, fără consecințe nedorite (juridice, morale etc.) și fără costuri nelegale și excesive. Pentru cei de-acasă ar însemna libera circulație în cadrul marelui spațiu european (cu peste 500 mln. locuitori). **Cetățenia europeană a moldovenilor ar fi și o liniște mult dorită de actualele autorități**, care negativ reacționează la acel cca un milion de cereri de redobândire a cetățeniei române de către basarabeni. Pentru cei peste 500 mii moldoveni din Rusia ar însemna o posibilitate reală de a se întoarce și de a se integra real în UE, și nu doar în Moldova. Amintim, că în cadrul UE, precum și al structurilor premergătoare ei, de peste 5 decenii există fluxul liber de persoane, mărfuri și servicii, precum și de capitaluri.

Sondajele realizate recent (sfârșitul anului 2007 – începutul anului 2008) de către specialiștii români au demonstrat că după primul an de aderare a României mai mult de 1/3 din românii aflați la muncă provizorie peste hotare sunt decși să se reîntoarcă definitiv acasă într-un termen scurt. Evident, această dorință de revenire firească în patrie va fi exprimată și de către un număr semnificativ de moldoveni, care acum nu pot circula liber. Dacă am admite același coeficient (de revenire acasă) și pentru Republica Moldova, aceasta ar însemna că cca 250-300 mii de cetățeni ai Republicii Moldova (în cazul nostru începând cu anul 2010) ar putea lucra pentru economia națională a țării noastre, cu toate consecințele respective corespunzătoare – economice, sociale, demografice etc. Menționăm că pe parcursul viitorilor câțiva ani, din cauza numărului nesemnificativ al angajaților în totalul populației, respectiv semnificativ (relativ) al pensionarilor, pot apărea probleme majore în ce privește formarea și utilizarea fondului de pensii. În Republica Moldova unui pensionar îi revine ceva mai puțin de doi angajați. Pentru comparație, menționăm că în China această proporție este de 6 lucrători la 1 pensionar. Fără ca statul să depună eforturi în acest sens, problema nu poate fi soluționată. Iar nesoluționarea ei va însemna conservarea pensiilor la un nivel mizerabil, cu mult inferior minimumului de existență, morbiditate și mortalitate sporită etc.

3. Dacă ținem cont de faptul că în lista cetățenilor Republicii Moldova plecați la muncă peste hotare cota băștinașilor este cu mult mai mare decât cota acestora în totalul populației, ajungem la concluzia că actualmente cota românilor basarabeni în structura populației rămase s-a diminuat semnificativ. Aceasta poate reprezenta o problemă majoră pe termen mediu, posibil și pe termen lung. Revenirea în patrie a consăngenilor noștri ar însemna și îmbunătățirea structurii etnice, cu toate consecințele respective corespunzătoare.

4. Aderarea la UE înseamnă diminuarea rapidă și semnificativă a economiei tenebre/preponderent criminale de la noi. Ținând cont de proporțiile acesteia în timpul de față, precum și de posibilitățile de nimicire parțială și constrângere a ei într-un an-doi după aderare, integrarea europeană ar putea conduce la o creștere a salariilor până la cel puțin 400-500 dol. pe lună (chiar până în anul 2010) cu toate consecințele favorabile pe multiple planuri, inclusiv majorarea fondului de pensii. Republica Moldova ar putea face un salt economic semnificativ: să abandoneze ultimul loc în Europa ca nivel al PIB per capita, al consumului etc. și să se plaseze, cel puțin, pe penultimul. În limbajul cifrelor aceasta ar însemna creșterea veniturilor legale (salariilor etc. de cca 2,5-3 ori în 3-4 ani).

5. Menționăm că UE este o zonă a stabilității, a prosperității sigure și durabile a unei securități multiple. Acest spațiu determină în mare măsură stabilitatea și previzibilitatea economiei lumii. Aderarea la UE va însemna abandonarea pentru totdeauna a unui spațiu economic tradițional subdezvoltat, din punct de vedere economic, și trecerea la un nivel mediu de dezvoltare. În cadrul UE există un buget comun de cca 1% din PIB-ul țărilor membre. Pentru anul 2008 bugetul în cauză este prevăzut în volum de 125 mlrd. euro. Fondurile acestui buget, alături de altele (finanțarea structurilor comunitare, finanțarea programelor comune din UE etc.), se folosesc și pentru dezvoltarea statelor și regiunilor cu un nivel inferior de dezvoltare. Aceasta deoarece Republica Moldova, așa cum am menționat, de mai mulți ani ocupă ultimul loc în Europa (PIB-ul

sau consumul per capita este de cca 15-18 ori inferior mediei UE – 27 și de cca 40 de ori inferior celui din Luxemburg sau Elveția, caracterizate cu cel mai performant indicator); pentru perioade medii (de până la 5 ani) ea poate conta (reieșind din experiența și proporțiile altor state) pe fonduri comunitare anuale de cel puțin 1-1,5 mlrd. euro (cifră comparabilă cu actualul buget public). Adică, aceasta ar fi suficient pentru reabilitarea pe parcursul a câtorva ani a infrastructurii productive și sociale, cu redeschiderea locurilor aferente de muncă.

Toate acestea vor contribui la repopularea Republicii Moldova, în primul rând a satelor care au fost abandonate în ultimii ani, în special după 2000, în proporție de cel puțin 30-40%.

6. Considerăm că aderarea la UE ar putea contribui, real și rapid, la reintegrarea teritorială a Republicii Moldova. În viziunea noastră, declanșarea războiului împotriva Republicii Moldova (la 2 martie 1992, în ziua aderării la ONU, pentru a împiedica acest important fapt de recunoaștere politică internațională a noastră) a avut loc în scopul păstrării influenței și controlului de către Federația Rusă asupra spațiului ECE (României, țărilor balcanice) și Africii de Nord. După aderarea Bulgariei și României la NATO (2002) aceste intenții nu mai pot fi valabile. Continuarea divizării forțate teritoriale a Republicii Moldova a fost, după noi, reorientată spre Ucraina. Amintim în acest sens o declarație a unui demnitar rus, care a subliniat cu câțiva ani în urmă: „Rusia împreună cu Ucraina reprezintă un mare imperiu. Însă, Rusia fără Ucraina nu este nici măcar imperiu”. De aici rezultă clar că autoritățile Ucrainei trebuie să fie evident și real interesate în reintegrarea teritorială a Republicii Moldova. Aderarea Ucrainei la NATO va corespunde, în viziunea noastră, atât doleanțelor ucrainenilor, cât și ale românilor din Basarabia și din Nordul Bucovinei. Iar aderarea Republicii Moldova la UE va conduce la ameliorarea rapidă (în exemplul nostru – în anii 2010-2012) a situației economice, în domeniul veniturilor și consumului. Aceasta va crea o tendință evidentă de europeanizare și a regiunii transnistriene a Republicii Moldova.

7. O consecință favorabilă a integrării Republicii Moldova în UE ar fi ameliorarea semnificativă a managementului economico-politic. Dacă în ultimii ani, pe parcursul perioadei de tranziție, la noi au fost constatate acțiuni de extremă (evidentă uneori) în diverse domenii, atunci statele UE sunt obligate să se conformeze gradual standardelor comune, care în fond sunt de esență centristă. La figurat vorbind, „centrist” înseamnă a circula sau a păși pe drum, pe partea carosabilă, iar a fi „extremist” înseamnă a circula sau a merge prin șanțuri (drept sau stâng).

Este evident că atâta timp cât mai multe persoane cu funcții politice nu au experiența necesară, dată fiind istoria modernă scurtă a țării, pentru un stat tânăr este mult mai bine de realizat acțiuni prescrise de statele cu o bogată (dacă nu chiar cu cea mai bogată) experiență în diverse domenii socioeconomice și politice, fără variații semnificative de la caz la caz. Încadrarea acțiunilor economico-politice în cele (centriste) ale UE* va spori cu mult previzibilitatea, stabilitatea, consecvența acestora, cu efecte doar favorabile și pe termen lung, în fond nelimitat în timp, va diminua ori chiar va evita elementele de extremism economico-politic, juridic, financiar etc.

8. Primii ani de aderare vor fi caracterizați și cu afluxuri semnificative de investiții străine directe (ISD), cu mult mai mari decât cele existente. Experiența altor state denotă că în anii de preaderare, precum și în anii imediat următori după aderare, sporesc semnificativ ISD, fapt ce va contribui nu numai la redresarea economică, dar și la re tehnologizarea/modernizarea ei. Creșterea numărului de întreprinderi mixte moldo-UE va contribui la sporirea și eficientizarea relațiilor comerciale externe ale Moldovei. De exemplu, dacă actualmente energointensitatea finală specifică a unei unități a PIB este în Republica Moldova de cca 5 ori mai mare decât în UE, gradual fiind parte a comunității, acest decalaj va diminua, reducându-se (relativ) necesitățile în resurse energetice. Pentru confirmare, menționăm că România în primul an al aderării la UE a realizat o creștere a PIB (cu 6,1%) în condițiile diminuării absolute a consumului de resurse energetice (cu 2%).

Majorarea ISD va avea ca urmare favorabilă sporirea exporturilor, îmbunătățirea calității acestora. Analiza datelor din retrospectivă demonstrează că cota producției destinate exporturilor la întreprinderile mixte (moldo-străine) este superioară, comparativ cu alte entități economice. Mai mult ca atât, unele întreprinderi cu capital străin exportă aproape în totalitate bunurile fabricate. Aceasta ar putea contribui într-un timp relativ scurt la creșterea încasărilor din exporturi, respectiv, la ameliorarea balanței comerciale extrem de defavorabile din ultimii ani (când exporturile moldovenești acoperă mai puțin de jumătate din volumul importurilor).

---

*Aproape toate statele UE restrânse, cu 15 țări membre (Marea Britanie, Franța, Spania, Portugalia, Olanda, Belgia, Germania, Italia, Austria, Suedia, Grecia) au fost mari centre coloniale, imperiale etc., iar capitalele acestora au devenit și au rămas importante centre politice, diplomatice, economice, cultural-științifice, de management interstatal sau regional etc.

9. În cadrul structurilor europene de la Strasbourg și Bruxelles de la fiecare țară activează europarlamentari, precum și câțiva specialiști de înaltă calificare (economisti, juriști, ingineri etc.), cunoscători ai limbilor oficiale europene (engleza și franceza). Evident, aceasta se va referi și la Republica Moldova. Cu toate că persoanele în cauză formal sunt demnitari europeni, acestea promovează, în limite rezonabile, interesele țărilor din care provin. Dacă ținem cont de faptul că din partea Republicii Moldova ar putea activa cel puțin 100 de persoane de înaltă calificare și eurosalarizate, atunci putem spera că numărul „ambasadorilor” moldoveni va spori semnificativ, cu consecințe scontate pozitive. Deci, putem conta pe faptul că după integrarea în UE Republica Moldova va avea un contingent de specialiști de înaltă calificare în structurile comunitare comparabil cu actualul Parlament al republicii noastre. Specificăm că prin eurosalarizare avem în vedere nu doar posibilitatea de a beneficia de salarii în monedă euro, ci și la nivel european. În funcție de țara de origine europarlamentarii primesc salarii anuale cuprinse între 100,0 și 200,0 mii euro.

10. O consecință favorabilă a aderării la UE va reprezenta ameliorarea evidenței și statisticii naționale, creșterea gradului de cuprindere informațională. Din motivele expuse mai sus (divizarea teritorială forțată din exterior a Republicii Moldova, existența unei cote semnificative a economiei neînregistrate etc.) actualele surse oficiale economice nu sunt suficient de reprezentative.

În cazul unor negocieri fructuoase cu structurile UE, dată fiind situația economico-financiară deplorabilă, existența datoriilor cotizațiilor de membru față de multiple organisme internaționale/europene/regionale, Republica Moldova ar putea beneficia de reduceri importante ale taxelor de membru al UE. O astfel de experiență deja există (de exemplu, cazul Danemarcei). Atunci când a aderat (1973) această țară, care este una dintre cele mai dezvoltate în UE (și în lume), ea a beneficiat de reduceri ale cotizațiilor de aderare, după cum urmează: în primul an a plătit 20% din cotă, în al doilea – 40%, apoi – 60%, respectiv – 80%, și doar în al cincilea an a onorat de 100% din cota medie stabilită pentru țările membre.

Evident, în perspectivă medie, **indiferent de faptul aderării**, prețurile vor spori. Aceasta se va produce ca urmare a decalajelor existente acum (conform estimărilor noastre – de cca 2 ori) între prețurile actuale stabilite în Republica Moldova, pe de o parte, și cele medii din UE, pe de alta. Pentru perioada 2007-2013 (de tranziție europeană) creșterea medie anuală a prețurilor o estimăm în mărime de cel puțin cca 10%. Statele UE sunt și vor rămâne principala orientare geografică a relațiilor comerciale externe ale Republicii Moldova. Considerăm că după perioada în cauză (de ex., începând cu anul 2014) creșterea prețurilor ar putea fi nesemnificativă (aproape de media UE).

Din cauza lipsei unor informații exhaustive oficiale și liber accesibile referitoare la consecințele potențiale ale aderării Republicii Moldova la UE există, neoficial sau tacit, și presupuși „adversari” ai integrării. Considerăm, că în „lista” adversarilor potențiali ai integrării europene se află capii și participanții la economia tenebră, preponderent criminală. În prima fază, aderarea la UE va însemna real, și nu declarativ, cășăpirea economiei frauduloase cu creșterea palpabilă a încasărilor legale.

Putem admite că un adversar potențial al europenizării Republicii Moldova ar putea fi și unele structuri din Federația Rusă, care s-ar putea lipsi de forța de muncă moldovenească, actualmente antrenată în economia Rusiei, în primul rând a or. Moscova. Pentru conducătorii entităților respective va fi greu de întrerupt relațiile care s-au format cu anii. Un anumit rol în acest sens îl au, probabil, și descendenții din Transnistria, care încă mai dețin anumite influențe în capitala Rusiei.

Din lipsa de informații consistente sau din alte motive, potențiali adversari (taciți) ai aderării Republicii Moldova la UE sunt și unii reprezentanți românofili de la noi. Un exemplu elocvent: în cadrul unei conferințe științifice (cu participarea subsemnatului) se încerca promovarea „tezei”, conform căreia Republica Moldova ar trebui mai întâi să atingă nivelul de dezvoltare al Elveției sau Norvegiei (care, de altfel, nu sunt țări membre ale UE), după care să adere la UE. La un atare „mod de gândire” putem menționa doar că nici fără și nici cu UE Republica Moldova nu va putea atinge nivelul socioeconomic al acestor importante țări. Pe de altă parte, având un atare nivel de dezvoltare, problema aderării nici nu ar fi pe ordinea de zi de la noi. În acest context considerăm util să menționăm că efectele scontate ale aderării diverselor țări la UE nu sunt identice. De exemplu, efectele aderării Austriei au fost altele decât cele estimate pentru Republica Moldova.

Transmiterea către Rusia cu câțiva ani în urmă a unor întreprinderi moldovenești în contul datoriilor poate transforma conducerea acestor entități economice în potențiali adversari ai integrării noastre europene.

Pentru toți aceștia subliniem încă o dată că **Parlamentul prin votul său unanim** a exprimat dorința majoră a tuturor cetățenilor Republicii Moldova de a se integra în UE. Tergiversarea atingerii acestui obiectiv

major național înseamnă nivel redus de viață, emigrări în masă și depopulare a localităților, tratament indecent extern al țării și al cetățenilor ei, morbiditate și mortalitate sporită etc.*

Din cele menționate mai sus rezultă că procesul de aderare a Republicii Moldova la UE trebuie să fie acompaniat pe larg de multiple explicații în acest sens. Deși majoritatea avantajelor pentru unii parcă sunt evidente, pentru alții – din contra, ele trebuiesc explicate, dacă nu chiar demonstrate.

Bibliografie:

1. Доклад о мировом развитии. 2007. Развитие и новое поколение. Издано для Всемирного Банка / Пер. с англ. - Москва: Весь мир, 2007, с.322-332.
2. Institutul Național de Statistică (National Institute of Statistics). Anuarul Statistic al României 2006 (Romanian Statistical Yearbook). - București, 2007. - 879 p.
3. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova). Anuar Statistic al Republicii Moldova, 2007 (Statistical Yearbook of the Republic of Moldova, 2007). - Chișinău: Statistica, 2007.
4. Institutul Național de Statistică (National Institute of Statistics). Anuarul Statistic al României, 2007 (Romanian Statistical Yearbook, 2007). - București, 2007. - 879 p.
5. Institutul Național de Statistică. Economia mondială în cifre. - București, 2007. - 128 p.

Prezentat la 10.03.2008

---

* Pentru soluționarea mai argumentată și operativă a problemelor ce țin de integrarea europeană, considerăm, argumentat, că concomitent cu alegerile parlamentare din 2009 trebuie să se organizeze un referendum (sondaj) în acest sens.